

2608

פרוטוקול מס' 211

ישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ב', כ"ה בסיון תשל"ג - 25.6.73
בשעה 11.00

נכח:

חברי הוועדה:
א. כץ - היו"ר
ב. אליעד
ג. ידיד
ד. לוי
ה. קורן
א. רזיאל-נאור

מוזמנים:
א. שמואלי - ס/מנכ"ל, משרד החינוך
א. נווה - מנהל המחלקה לשכר לימוד מדורג
גב' א. שפירא - משרד החינוך
עו"ד ר. סטנר - יועצת משפטית, משרד החינוך
גב' ב. נסים - משרד החינוך
רינה פינק

מזכירת הוועדה: ד. פלר
רשמה: ל. צ'סנר

סדר-היום: שאילתות ותשובות

2/.

- 323 -

(נתקבל ביום 28.6.73)

פוח את הישיבה.

הי"ר א. כץ:

דנה פלר: בתיקים של חברי הוועדה נמצאת המסקנות האחרונות בנושא הטלוויזיה. ההצבעה הסופית תהיה בישיבה ביום רביעי וחברים שמבקשים להוסיף הצעת מיעוט או לתקן את הצעתם מתבקשים להגיש את החומר עד יום ד'.

כן תמצאו בתיקים את מסקנות הוועדה משנת 1968 בענין תכניות הלימודים.

בישיבה קרובה יופיע המפקח ברגסון שימסור דו"ח על עבודת ועדת המשנה בקשר לבי"ס כ"ח. בנושא זה ישנן שתי המלצות נפרדות ורצוי שחברי הוועדה יקראו את החומר.

בקשר לשאלות שהיו על המצב בבית-הספר בכפר סילבר נתקבל מכתב ממנהל ביה"ס בכפר סילבר ובו דברי הערכה על החינוך בבית-ספר זה.

א. רוזאל-נאור: בזמן האחרון היו שני מקרי טביעה של תלמידים: האחד בחולון והשני בברכת המשושים, ושניהם בזמן שיעורי שחייה. כתבתי מכתב למשרד החינוך בקשר למקרה בחולון, ועוד לא קיבלתי תשובה.

א. שמואלי: המקרה בברכת המשושים לא היה בשיעור שחייה.

א. רוזאל-נאור: אבל זה היה בטיול של בית-הספר. אני מבינה שמינו ועדה לבדיקת הסיבות איך זה קרה. הייתי מבקשת לדעת מה תוצאות הבדיקה ומה מתחייב מזה לגבי השגחת המורים או המדריכים.

ס. ירדי: הייתי מבקש לדעת פרטים בקשר למצב המבנים וההצטיידות להכשרת מורים בבתי-הספר היסודיים. האם יש קריטריון קבוע לגבי הציוד שצריך להיות בבית-הספר? האם יש בכל בית-ספר יסודי ספרייה? האם יש ציוד כדי להשתמש בו להמחשה בזמן השיעורים? האם משרד החינוך והתרבות מעדכן את הדברים מבחינת הפיקוח על מה שחסר וצריך להוסיף. אני יודע שישנם בתי-ספר שבהם חסר הציוד הדרוש.

הי"ר א. כץ: הגיעה אלי אינפורמציה שיש לחץ על בתי-הספר לילדים מחוננים. לפי איזה קריטריונים מקבלים תלמידים לאותן פנימיות הטיפוח?

מה המצב במפעל החוננות במערכת החינוך העל-יסודי שהוחל בו לפני מספר שנים? מה ההישגים ומה הקשיים העומדים בפני מפעל החוננות?

מה קורה באבו-גוש?

מה עמדת משרד החינוך והתרבות בקשר להחלטת הסגל הבכיר באוניברסיטה העברית להגיש בחינות התלמידים למועד א', אבל אחר-כך להמשיך בסנקציות, אשר מעמידות בסכנה המשך הלימודים של הרבה תלמידים; אינם נותנים ציוני-גמר ותלמידים אינם יכולים לעבור משנה לשנה.

משרד החינוך עורך בספרייה של הכנסת תצוגה של ספרי לימודי המוצאים על-ידי המרכז לתכניות הלימודים. הייתי מבקש לדעת מה ההוצאות הקשורות בחידוש הזה, והאם הן מוצדקות לאור העובדה שמעטים יראו את התצוגה? מה המטרה שרוצים להשיג בתצוגה זו?

ד. קורן: הייתי מבקש לקבל אינפורמציה בענין הגדנ"ע, כי הרושם שלי הוא שבשנים האחרונות שיעור הגדנ"ע בבתי-הספר אינם משיגים את התכלית הדרושה ואין בהם תוספת חינוכית או מעשית. הרגשתי היא שמתייחסים בזלזול לשיעורי הגדנ"ע וגם משרד החינוך והתרבות הגיע למסקנה שלשיעורי הגדנ"ע בבתי-הספר אין ערך. אילו הם היו מנוצלים לפעילות ספורטיבית היו משיגים מטרה מסויימת. אני בעד פעילות במסגרת הגדנ"ע אם במחנות או בסדרות מחוץ לעיר וצריכה להיות דאגה לזה.

ד. קורן:

היתה סדרת מאמרים של ברוך נדל על ספרי הלימוד.

ביום שני שעבר היה דיון נרחב בנושא זה בהשתתפות
ד"ר שבח עדן.היו"ר א. כץ:

אבל השאלות נשארו במקומן.

א. רוזאל-נאור:אני מצטער שלא הייתי באותה ישיבה, אבל אני מבין
שהמצב הוא, שכל שנה צריך לקנות ספרים חדשים, ולא
כל ההורים יכולים לעמוד בזה.ד. קורן:

א. שמואלי: לגבי שני מקרי הטביעה של תלמידים - משרד החינוך
והתרבות אינו רשאי לקיים ועדת חקירה; את החקירה
עורכת המשטרה. עם גמר חקירת המשטרה או במקביל לה מקיים משרד החינוך
בידור על-מנת להסיק לקחים, וכך עשינו גם במקרים אלה. ב-20 השנים
האחרונות זה מקרה יחיד של טביעה בשעת לימוד שחיה. עוד מוקדם להסיק
מסקנות, יכולות להיות לזה סיבות שונות החל ממצב בריאות של הילד וכלה
באי-שימת-לב של המפקח. הוועדה עדיין חוקרת, נרגע שתהיינה מסקנות
אדאג להמציא אותן לוועדה.

משרד החינוך והתרבות פרסם בעבר כמה פעמים הוראות
ברורות ונוהלים כיצד לנהוג במקרה כזה. המשרד דואג שמפקח יגיע מיד
למקום, יבקר אצל המשפחה וידווח.

לשאלה על הצטיידות המוסדות והדרכת המורים בתקופת
חופשת הקיץ. לשימוש בציוד השונה בבית-הספר - עם התחלת חופשת הקיץ
מתחילות המועצות המקומיות לטפל בשיפוץ המבנים. האגף לפיתוח מערכת החינוך
העמיד לאחרונה לרשות המועצות המקומיות כ-20 מליון ל"י על-מנת לשפץ
את המבנים ולדאוג לצורתו החיצונית של בית-הספר כדי שיהיה תקין בראשית
שנת הלימודים. הרשויות המקומיות אחראיות לציודם של בתי-הספר. בתי-
הספר המוחזקים מקבלים את הציוד מהמשרד הראשי. המפקחים המחוזיים
אחראיים לציודם של בתי-הספר שהם ברשימת המוסדות המוחזקים.

אשר להדרכת המורים לשימוש בציוד - עלי לומר שבכל
מקרה שמורה בבית-הספר אינו יודע להשתמש בציוד, או שנשלח ציוד שהמורים
לא הוכשרו לעסוק בו המרכזים הפדגוגיים, אשר שותפים לענין זה, מקיימים
קורסים להכשרת המורים לשימוש באמצעי המחשה לשימוש בבתי-הספר.

הרושם שלי הוא שאנחנו שיפרנו השנה ומספרים לקראת
השנה הבאה את השימוש בציוד.

היו"ר א. כץ: ישנה רשימה של עשרי לימוד אשר מסופקים ומומלצים
על-ידי משרד החינוך, ומתברר שהמפקחים אשר משתמשים
ברשימה הזאת מבקשים מהעירייה פריט מסויים והיא טוענת שאין זה מעניינה
לדאוג לכך, והמפקח יכול לקבל רק מה שיש בידי העירייה.

א. שמואלי: כדי לבדוק דבר זה הייתי מבקש לקבל פרטים מלאים:
שם בית-הספר, שם המנהל או המפקח והעירייה, ואז אוכל
לענות על השאלה באופן מעשי יותר. קשה להתייחס לשאלה כוללת. כפי
שאמרת מוסדות החינוך המוחזקים מקבלים את הציוד מאתנו. לגבי רשויות
החינוך המקומיות בפתח-תקה, ירושלים, תל-אביב וחיפה לא התעוררו שום
בעיות.

לשאלה על קיום ספריות בבתי-הספר היסודיים אשיב בישיבה
קרובה לאחר שאבדוק את הדבר.

במסגרת מערכת החינוך קיימת היום פעולה מבורכת של
פנימיות טיפוח אליהן מופנים תלמידים אשר עונים על שני קריטריונים:
(א) כושר לימודים; (ב) מצב כלכלי של המשפחה. תלמיד שמצבה הכלכלי של
המשפחה מצדיק זאת והוא בעל כושר ויכול למצות את יכולתו הלימודית במוסד
חינוכי שיעניק לו יותר ממה שיכול להעניק בית-הספר בקהילה בה הוא חי,
הוא נשלח לפנימיה שעונה לצפיות של התלמיד.

א. שמואלי:

בשנת הלימודים תשל"ג לומדים במערכת זו של פנימיות הטיפוח 2000 תלמידים, שכל מחסורם, שכר הלימוד, כלכלה, ביגוד וכו' הם על חשבון מערכת החינוך. למען הקלת העבודה הקים משרד החינוך אגודה לעידוד החינוך והיא חופשית לגייס כספים בחוץ-לארץ. למעשה האגודה הזאת היא הבעלים של פנימיות הטיפוח. התלמידים המומלצים על-ידי מוריהם פונים בראשית חודש ניתן לבחינות ברירה. לאחר המיבדקים והראיונות קולט המשרד בכל שנה בין 400 ל-500 תלמידים מתוך 3500 - 4000 תלמידים מומלצים.

התלמידים מופנים בהתאם ליכולתם ולכושרם לשלושה סוגים של פנימיות: פנימיה עיונית, כדוגמת בית-הספר בויאר בירושלים. אצפי מזמין את חברי הוועדה לבקר בפנימיה זו, שהיא בעלת הישגים יוצאים מן הכלל. הוא הדין לגבי מדרשת עמליה בדרך לבית-החולים "הדסה" או פנימיות מקצועיות כדוגמת הפנימיה של "אורט" בנתניה, או פנימיות אחרות בחינוך הדתי. בכפר-סבא גם כן ישנה מדרשה עיונית. לפנימיות מקצועיות מכווננים תלמידים הלומדים בבתי-ספר מקצועיים. אנחנו שולחים תלמידים כאלה לבית-הספר החקלאי בבן-שמן או במקווה-ישראל, ובמקביל כמובן גם לבתי-ספר דתיים.

המפעל הזה קיים 13 שנה. לפני 3 שנים ערך מוסד סאלד מעקב אחרי רמת ההישגים. מתברר שהילדים, מהרגע שהם נבחרים למגמה זו, הם נכנסים לאמביציה להוכיח את עצמם, והתלמידים משיגים גם מבחינה חברתית, גם מבחינה חינוכית וגם מבחינה לימודית הישגים יפים מאד.

תלמידים אלה מקבלים עליהם ביצוע משימות שונות בתחומים אחרים. למשל, תלמידי פנימיות בויאר בירושלים קיבלו על עצמם לנקות את הרחובות הראשיים בבירה; הם מקיימים תורנות קבועה בה הם מחליפים עובדים מקצועיים שעוסקים בטיפול במקרים של תחנות עזרה ראשונה בירושלים. הנוגרים של בי"ס בויאר עובדים כתורנים בלילות ובשעות אחה"צ בתחנות עזרה ראשונה. נצרים ונצרות של בי"ס בויאר פועלים כחונכים של ילדים במסגרת איל"ן; הם עוסקים בקריאה בקביעות וברציפות לילדים עוורים; הם עוסקים במתן שיעורי עזר לילדים מעין-כרם ומקריית-היובל. כל זה תוך הדגשה וציון של הצד החברתי, כי פעולות אלו מקנות מעמד של יוקרה ובגרות בבית-הספר נוסף להישגים הלימודיים.

ב. ידיד: האם יש נשירות במערכת זו?

א. שמואלי: יש נשירות אבל היא אינה עומדת בשום יחס לנשירות במפעלי חינוך אחרים. הנשירה בבתי-ספר אלה היא קטנה מאד והיא מגיעה בכל שנות הלימודים ל-15%. אנחנו כמובן מחמירים בקליטת תלמידים במערכת חינוך זו. נוסף לבדיקה הראשונית אנחנו עורכים בימי בית-הספר ובימי חופשית הקיץ מחנות הסתכלות על-מנת לבדוק את כוח ההסתגלות של התלמידים לחיי פנימיה. יש לנו עזרה של פסיכולוגים במוסדות אלה, אבל קרו מקרים של תלמידים שלא יכלו לעמוד במתח הנוצר כתוצאה מהצפיית הגבוהות יותר במוסדות אלה, והם הוחזרו לבתי-הספר שבסביבת הבית.

למרבה הצער אנחנו נתקלים בפנימיות אלו בילדים רבים מאד שבאו מסשפחות שבהן ההורים אינם מאוזנים מבחינה נפשית. נוכחנו בזה בעקבות בדיקות בדעבד, כאשר ילדים הביאו לפנימיה את המתח הזה של הבית והם נשרו כי לא עמדו ברמת הלימודים. זה קרה בבית-ספר עיוני-סלקטיבי, אבל בשיעור קטן ביותר.

א. רזיאל-נאור: מה שיעור הנשירה כתוצאה ממתח נפשי?

א. שמואלי: למעלה מ-50% מהילדים נשרו מכיתות הטיפוח בגלל אי-יכולתם להתמודד עם בעיות חברתיות. הכוונה היא למתחים בתוך חדר המגורים בגלל התנהגות שאינה הולמת פנימיה שהיא בפיקוח משרד החינוך.

א. רזיאל-נאור: אמרת קודם שיש שיעור מדהים של מקרים שההורים לא היו מאוזנים מבחינה נפשית, בכמה מקרים כאלה מדובר?

א. שמואלי: פרטים אלה מופיעים במחקר של פרופ' סמילנסקי ופרופ' מרבק ואפשר להביא את המספרים. לא התכוונתי לשאלה זו ואני מקבל על עצמי להביא אינפורמציה מדוייקת על מקרים של ילדים שהגיעו לפנימיות והתגלה שההורים חולים במחלות רוח שונות.

ס. ירדי: בשנת תשל"ג אטרת שהיו 2000 ילדים במסגרת זו, כמה היו בשנת תשל"ב ומה הצפיות לשנת תשל"ד?

א. שמואלי: בתשל"ב היו 1800; בשנת תשל"ד אנחנו מקווים להגיע עד 3000. אנחנו מרחיבים את הפנימיות הקיימות ועם ביצוע הרפורמה נקיים אותה גם בפנימיות כאלה. אנחנו רוצים להפעיל בבית-ספר בויאר, בשיתופם של הילדים המקומיים, בית-ספר 6 שנתי, ואז נדאג לכך שבית-ספר תיכון-זה יקלוט תלמידים שגרים באזור בית-הספר, ונוסף לזה ילדים בגילאי 13 שיגיעו מחוץ לעיר. זה נעשה בכמה מקרים. לא הזדרזנו להוציא ילדים מכתה ז', אם כי היתה בישה שרצוי שהילד יחיה בביתו.

רצינו להתחיל ברפורמה במסגרת הפנימיה בבית-הספר החקלאי בבן-שמן, והתוצאות מראות שההסתגלות היתה טובה, אבל עדיין מוקדם להעריך זאת. אנחנו קיבלנו על עצמנו לפני שנתיים להכפיל את מספרם של התלמידים בפנימיות הטיפול ולאנחנו נמצאים כרגע בביצוע הרעיון הזה. אני מניח שבשנת הלימודים תשל"ו נגיע להכפלת מספר התלמידים תוך תכנית תלת-שנתית או תכנית חומש.

לגבי המעקב אחרי בוגרי פנימיות הטיפול - כפי שאמרת קודם הקריטריונים לקבלת תלמידים לפנימיות אלה הם סוציאליים ולימודיים, ונוסף לזה מקבלים ילדים שמומלצים על-ידי מנהלי בתי-הספר. לא יתקבלו תלמידים שאינם מומלצים על ידי מורי ומנהלי בית-הספר היסודי. אנחנו מקבלים במרבית המקרים גם את הרקע הסוציאלי מהלשכה הסוציאלית, ונוסף לכל זה מקיימים מבחנים שמשמשים לנו אינדיקטור ליכולת העמידה במבחן פסיכולוגי. מבחן "מילתה" זה מבחן שהוכן על-ידי ד"ר גינה אורתר והוא חותר לבחינת רמת המישכל של הילדים בישראל, ואנחנו משתמשים בו בבתי-הספר שלנו.

לשאלה ביחס למפעל החונכות - לפני 4 שנים הוחל בניסיון מצומצם בחינוך העל-יסודי להצמיד חונך לתלמידים שהם בעלי כושר לימודי, אבל מסיבה זו או אחרת לקו בהישגיהם במקצוע אחד; יכול להיות תלמיד מעולה בכל המקצועות שמתקשה במתמטיקה ויש חשש שבשל כך הוא לא יקבל תעודת בגרות ולא יוכל להמשיך את לימודיו באוניברסיטה. כאשר דנו במשרד החינוך בדבר עידוד תלמידים, בעיקר יוצאי ארצות האיסלאם, להגיע במספרים ניכרים יותר אל מוסדות החינוך הגבוה, החלטנו להצמיד חונך לתלמיד במקצוע בו הוא מתקשה. זו היתה הוצאה קטנה מאד, אבל התעוררו חששות בתחום היחסים בין המורה והתלמיד או התלמידה, שמא הקשר האישי הזה יש בו טעם לפגם. התייעצנו עם בעלי מקצוע ופסיכולוגים והחלטנו שמפעל החונכות לא יתבסס על חונך אחד לתלמיד אחד, אלא חונך אחד לשניים-שלושה תלמידים. ניסוי זה פועל כרגע.

ראינו לנכון לעודד חונכים, שהיו במקרים מסויימים סטודנטים בשנים מתקדמות באוניברסיטה, או מורים שפרשו מההוראה, לראות בקשר הזה של חונך ותלמיד קשר שהוא מעבר ומעל למקצוע הנלמד.

לאור ניסוי זה פתחנו ניסוי חדש על-ידי דיווח של המנהל וראינו לנכון לעודד תלמידים-חונכים שיחנכו את חבריהם הצעירים בלימודים. אנחנו מגייסים את תלמידי הפנימיות בקיץ ומביאים קבוצות תלמידים שהופכים חונכים במרוצת הזמן, לאחר שתלמידים אלה הצליחו במשימה שלהם.

בשטח זה נערך לאחרונה מחקר על-ידי ד"ר אדלר וצוות העובדים שלו, ובמשרד עומד בראש המחלקה הזאת ד"ר ש. בן-אליהו, שעוסק בענייני טיפוח, והוא היה חוקר עוזר למחקר הזה. כרגע יש כ-2000 תלמידים בפנימיות הטיפוח ומהם כ-400 עד 500 חונכים בחינוך העל-יסודי מכתה ט' ומעלה. כל הפעולה הזאת של חונכים מתקיימת בעיקר באזורי מצוקה בארץ. התלמיד החונך הוא בעל כושר שמומלץ על-ידי מחנכיו והוא מבלה את זמנו הפנוי בקיץ בפנימיה בירושלים או בתל-אביב, או במקומות המתאימים. בהרי יהודה או בהרי הגליל עובדים מ-30 עד 50 גערים ונעדרות לרוב באזורי מצוקה והם מקבלים קורסים מיוחדים במקצוע שהם חונכים או עוסקים בו. הם מקבלים ראשי פרקים במתודיקה וכדומה. מיפגש עם קבוצה כזאת בכל שנה הוא חווייה יוצאת מן הכלל.

א. שמואלי :

במשרד החינוך וגם במקום אחר התעוררה השאלה אם לשלם לתלמידים אלה והחלטנו שלא לשלם. הם עושים זאת שלא על סנת לקבל פרס בתשלום, אבל הם מקבלים פרס על-ידי שהות בקייטנה, בספרים שמעניקים להם בתחומי הוראה, בספרי מדע, שהם די יקרים, בתחומי ההוראה שלהם, וכו'. במקרים מסויימים נתנו מלוננים. השכר שלהם הוא המעמד שהם מקבלים בבית-הספר. בדרך-כלל תלמיד הכתב השביעית שמלמד תלמיד בכתה ז' - ח' בבית-הספר שהוא לומד בו, זה דבר יפה מאד. חשבנו לעשות אותו דבר לגבי ילדים בגיל 12 שילמדו ילדים בגיל 7 - 8, אבל זה מוקדם מדי. כדאי אולי להתייעץ בענין זה.

מה קורה באבו-גוש - הוועדה הנבחרת פוזרה ומונתה ועדה ממרונה. אנחנו מנינו נציג שהוא עובד המשרד באגף לחינוך ולתרבות לערבים, ותפקידו להביא את דבר אבו-גוש לכל הנוגעים בכך במשרד, ואת דבר המשרד לנוגעים בכך באבו-גוש.

ד. פלד : עובדה נוספת היא, שאבו-גוש צורפה למועצה האזורית של מטה הרי יהודה ונציג משרד החינוך הודיע שהוא מספיק לעבוד שם, כי מועצת מטה הרי יהודה אחראית לאבו-גוש. הקרשים שהובאו במשאית להתחלת הקמת בית-הספר, פורקו מהמשאית ומונחים במקום שהונחו ולא נעשה דבר.

א. שמואלי : לא ידעתי על-כך. המועצה האזורית היא מועצה לכל דבר והיא עשתה דברים חשובים מאד במטרה הרי יהודה.

ש. לוינ : לאור האינפורמציה ששמענו היום אני מבקש לברר מה מתרחש באבו-גוש? ומה יש שם?

הי"ר א. כץ : השאלה היא האם ימשיכו בשונה הבנה ללמוד באותן החושות אם לא התחילו בבניית בית-הספר.

א. שמואלי : בקשר לשבייתת הסגל הבכיר באוניברסיטה - נושא זה מונח על שולחנו של שר החינוך והתרבות ואביא את השאלה בפניו.

בקשר לתצוגת ספרי הלימוד - זה חידוש, ומאחר ששר החינוך והתרבות מרצה היום בכנסת על נושאים שהם רלוונטיים לנושאי החינוך, ומאחר שהשר יגיב על כמה דברים שראו אור לאחרונה והסעירו את דעת הוועדה הזאת ומחנכים אחרים, לדעתי השר עשה דבר יפה מאד, כי הוא רצה שחברי הכנסת שקראו את המאמרים בעתונות יוכלו לראות בסו עיניהם מה שהוא עתיד לומר מעל במת הכנסת. בחך גדל ישבאמול 4 שעות עם המנכ"ל ותהיה תגובה מוסמכת לסדרת המאמרים שלו. היו דברים חמורים ובחלקם הם לא צוטטו נכון מפי אומריהם. איני יודע מה עלתה התערוכה.

א. רזיאל-נאור : זה לא חשוב, יש לברך על עצם העובדה שמביאים תערוכה חינוכית לכנסת.

ש. לוינ : נתייחס לזה אחרי שנראה את התערוכה.

א. שמואלי : אני מזין את חברי הכנסת המעוניינים לעלעל בספרים, משום שנעשתה עבודה מפוארת של הכנת ספרי לימוד חדשים, ולאור הכתבות שהיו בעתון כדאי לראות אותם.

הי"ר א. כץ : אנחנו מלנויים את עבודת המרכז לתכניות הלימודים ומקבלים את הדפים למורה וחוברות ההסברה, ולא פעם הושמעו בוועדה זו דברי הערכה לעבודה זו של המרכז.

א. שמואלי : לענין הגדנ"ע - הרושם של חה"כ קורן הוא נכון. שנינו את מעמדו של הגדנ"ע בתוך המבנה המינהלי של המשרד. צרפנו את הגדנ"ע לאגף הנוער תוך החלטה לבחון מחדש כמה מהנעיות שביטא כאן חה"כ קורן ואנחנו מודעים להן. בשלב זה אין לי מה להוסיף, ברגע שהענין יתחדש יותר עם פתיחת שנת הלימודים אני מציע להזמין את מנהל אגף הנוער, מר מיכאל גל, על-מנת שידווח לוועדה. הגדנ"ע הופך להיות לחלק הרמוני-אורגני של אגף הנוער.

ד. קורן : אני מקווה שהשינוי יהיה לא רק בתחום המינהלי.

א. שמואל:

דבר זה נעשה לפני חודש-חודשיים; תוך זמן מה ייאגר נסיון מסויים, תעוצב מדיניות ואז נביא אותה לידיעת חברי הכנסת. אגף הנוער במשרד מקיים לעתים מזומנות דיונים לעיצוב המדיניות, ואני בטוח שמהל אגף הנוער ישמח להזמין כל חבר כנסת שירצה להשתתף בדיונים בנושא זה.

ס. ירד:

אני מציע להזמין את מנהל אגף הנוער לישיבת הוועדה ולדון אתו בנושא הזה כאן.

א. שמואל:

ענין ספרי הלימוד נדון בשבוע שעבר בהשתתפות ד"ר שבח עזון וכדאי לקרוא את הפרוטוקול.

אני חייב תשובה לחה"כ כן בדבר העלאת שכר הלימוד בבתי-הספר היסודיים. זכור לחברי הוועדה שבזמנו הגישה הוועדה המלצות בענין שכר הלימוד המדורג. נציג משרד החינוך הודיע בזמנו לוועדה שהמדינה נושאת ב-20% מעול שכר הלימוד. זה היה בתשל"ג. בשנת תשל"ג עלי לצייין שהשתתפות הממשלה עלתה ל-75% (ד. קורן: כולל החינוך הגבוה?). לא, אנחנו עוסקים בשכר לימוד מדורג המקיף את כתות ט' עד י"ב, ובמקומות שקיימות כתות י"ג וחצי י"ד במסגרת מוסדות חינוך מקצועיים.

בסעיף שינוי סולם שכר הלימוד המדורג נתבקשנו בהמלצות לתת הקלות משמעותיות למשפחות שבהן לומדים 2 ילדים ויותר. קיבלנו החלטה להעניק 20% הנחה לכל בן, ואם יש שני בנים 40% הנחה למשפחה שבה שני בנים לומדים, וכן 20% הנחה לכל בן נוסף. זאת נותנים ללא קשר עם המצב הכלכלי של ההורים השולחים את בניהם לבית-ספר תיכון. הוועדה המליצה על העלאת סולם הפטור בדרגה אחת כלפי מעלה. בענין זה קיימנו דיון עם נציגים של אגף התקציבים באוצר ואנחנו מקווים להכניס שינוי בסולם שכר הלימוד המדורג לקראת שנת הלימודים תשל"ד.

בעוד אשר בשנת הלימודים תשל"ג הורים שרמט הכנסתם היתה 140 ל"י לגולגולת לחודש, והם היו משוחררים משכר לימוד, בתשל"ד בהתאם להצעתנו ישוחררו הורים שהכנסתם לגולגולת היא 178 ל"י לחודש. אם בתשל"ג הורים שהכנסתם היתה 165 ל"י לחודש לגולגולת קיבלו הנחה של 80%, מכאן ואילך, לפי הצעתנו, יקבלו הנחה כזאת הורים שהכנסתם היא 200 ל"י לגולגולת לחודש.

בעבר פטרנו מתשלום שכר לימוד כלשהו הורים שהכנסתם היתה 140 ל"י לנפש לחודש; לקראת שנת הלימודים הקרובה הצענו לפטור מתשלום שכר לימוד כלשהו הורים שהכנסתם היא 178 ל"י לנפש לחודש.

מאחר ששכר הלימודים עלה - ובענין זה היתה שאילתה בישיבה הקודמת - זמאחר שאנחנו רוצים לפטור תלמידים שבאים ממשפחות בזקקות קבעו את הסולם שציינתי לעיל. בהתאם לשיבוץ בשנת הלימודים השוטפת לומדים במערכת החינוך 144,000 תלמידים ומהם, בגלל המדיניות שאני כרגע מדבר בה, לומדים חסנם 80,693 תלמידים, ו-63,000 תלמידים מתחלקים בין אלה המשלמים מלוא שכר הלימוד ובין אלה המשלמים שכר לימוד מדורג בהתאם למצבם הכלכלי. אם ההמלצה של הוועדה היתה להעלות את הסולם בדרגת הנחה אחת בענינו להמלצה זו ואנחנו מעלים יותר מאשר דרגה אחת.

הי"ר א. כץ:

אנחנו דנו על זה לפני שנה וחצי. כל הנושא הזה התעורר בעקבות ההעלאה החדשה. בזמנו המליצה הוועדה להעלות את ההנחה בסולם אחד קדימה, והיה על זה קונצנזוס שאנחנו זה יתבצע. בינתיים התבשרנו על העלאה שניה שעלולה לחול ב-1 בספטמבר השנה. שמענו ששר החינוך והתרבות מנסה להעביר את רוע הגזירה ושההקפאה של המחירים שמדובר עליה תחול גם על שכר הלימוד. לאור ההעלאה השניה של שכר הלימוד מן הדין שתהיה עוד העלאה של הפטור.

א. רזיאל-נאור:

יש משפחות שעדיין הכנסתן לנפש היא כטכום שהיה בתחילה, אולי אפילו פחות מזה, ואם ההנחה בשכר הלימוד מתחילה רק כאשר ההכנסה לנפש היא כפי שהיתה קודם ועוד אחוז מסויים, מה יהיה על אלה שנשארו באותה דרגת הכנסה כמו קודם?

א. נווה:

הם בוודאי יקבלו הנחה נוספת. משפחות בעלות הכנסה של 140 ל"י לנפש לחודש קיבלו פטור מלא. ככל שההכנסה גדלה קיבלו פטור קטן יותר.

נוסף להכנסה החודשית לנפש יש קריטריונים נוספים שנותנים הקלה גדולה יותר, כגון: בנים שמשרתים בצבא; נכות; מחלות כרוניות; בן נוסף בבית-ספר תיכון. כל זה נותן פטור נוסף. אם אדם משובץ ב-20% הנחה והוא מביא תעודה שראש המשפחה נכה או שאשתו חולה הוא מגיע ל-40% הנחה; ואם באותה משפחה יש גם בן בצבא היא מגיעה ל-60% הנחה; בצרוף כל המקרים יחד יכולה משפחה להגיע גם ל-100% פטור.

ש. לוי:

ברצוני לשאול את היושב-ראש האם נגיע היום לסעיף השני שנקבע בסדר-היום?

א. כץ:

אני קצת סקפטי.

ש. לוי:

אם לא נדרון בזה בהקדם זה לא יגיע למליאת הכנסת לפני הפגרה.

א. כץ:

אפשר לקיים ישיבה נוספת של הוועדה.

מ. ירד:

האם ההחלטה לפטור מלא למשפחה שלה הכנסה חודשית של 178 לנפש היא סופית, או שזו מישאלה שהובאה

בפני אנשי משרד האוצר?

א. שמואלי:

אנחנו יושבו בענין זה עם אנשי אגף התקציבים במשרד האוצר והם אישרו לנו זאת. זה צרשם כפי שהודעתי בישיבה הקודמת עלינו לקבל אישור אני חושב שאין שום סיבה שדבר זה לא יתקבל. בפרוטוקול של אותה ישיבה. מאגף התקציבים בענין זה. איני רוצה להתנבא.

אנחנו למעשה ענינו למשאלתו של חה"כ כץ, פה יש העלאה של שתי דרגות בכל אחד מסולם הדרגות. אנחנו מקפיצים את ההשתתפות בשכר הלימוד של המשפחות בשתי דרגות.

הינ"ר א. כץ:

עשיתי חשבון שזה 22%, זה לא בדיוק שתי דרגות.

א. נווה:

עשיו מידגם של אלף שאלונים ויצא שהעלאת הפטור היא בשתי דרגות.

הינ"ר א. כץ:

אני מעריך שזה דרגה ושליש.

א. שמואלי:

בזה האוצר הולך לקראתנו. איני רוצה להתנבא מאחר שאיני רוצה למסור דבר שלא אושר פורמלית על-ידי אגף התקציבים. יש לנו אישור של הנציג שהשתתף בדיונים שהם פחות או יותר עומדים בפני הכרעה על התוספת הזאת.

א. נווה:

קודם התקרה היתה 301 ל"י הכנסה לנפש לחודש שאין בה פטור; עכשיו הועלתה התקרה ל-351 ל"י הכנסה לנפש לחודש. ההנחה מתחילה ב-22% ונגמרת ב-17%.

ט. יודי:
בישיבה הקודמת שאלתי בקשר לתיאום העזרה מצד משרד הסעד לרכישת ספרים, ובענין זה לא קיבלתי תשובה מספקת. היתה הודעה ממשרד הסעד ששם הקריטריון הוא 115 ל"י הכנסה חודשית לנפש שמזכה קבלת עזרה כספית ממשרד הסעד לרכישת ספרים. מאחר שחלו שינויים האם אין מקום לתיאום הקריטריונים בין משרד החינוך והתרבות לבין משרד הסעד?

א. שמואלי:
מיד לאחר הישיבה כאן ביקשתי להפגש עם סמל מקום המנכ"ל במשרד הסעד כדי לבקש להעלות במקביל לנו את הסולם של הנזקקות שם. זה לא פשוט. איני יכול להורות למשרד הסעד איך לפעול. העמדתי אותם על הצעה זו. למשרד הסעד יש סולמות אחרים לגמרי. לאור הצעתך נשתדל להגיע לתיאום הסולם.

היו"ר א. כץ: מה הממוצע של העלאת שכר הלימוד?

א. נווה: ההתייקרות היא למעלה מ-40%, אנחנו נעלה את שכר הלימוד ב-22% ואת הנותר הממשלה תכסה.

היו"ר א. כץ: יש משפחות שתצטרכנה לשלם את כל 40%?

א. שמואלי: יש משפחות שמצבן הכלכלי הוא מעולה. יש בכל-זאת 80,000 תלמידים שלומדים בתיכון חינם.

היו"ר א. כץ: לגבי משפחות בעלות הכנסה נמוכה ההנחה נמשכת הלאה, אבל בעלי הכנסה גבוהה יותר צריכים לשלם את כל ההתייקרות.

א. שמואלי: אנחנו הבאנו את הנושא הזה אחרי מאבק קשה מאד עם האוצר בתביעה להעלות את הפטור. הנושא כרגע נמצא על שלחן הממשלה, בדבר אישור אי-אישור תוספת השכר. אם זה יוקפא יהיה טוב. היינו שמחים מאד לו יכולנו לקבל מהאוצר אפשרות של העלאה עוד יותר גדולה של הפטור. כאן יש מאבק תקציבי. כנציג משרד החינוך אני יכול לבשר שיש נטייה באוצר לאשר את בקשתנו. כאן עלול להתקבל רושם מוטעה כאילו מה שאנחנו מקבלים זה מעט. עשינו מאמץ עליון למלא את מישאלתה של הוועדה בהגדלת ההנחות.

היו"ר א. כץ: אני מבקש שתמסור לאוצר, כי הוועדה סיכמה בזמנו פה אחד שיש להעלות את הפטור לפחות בדרגה אחת. בינתיים היו עוד התייקרויות, יש לבקש את הסכמתם להעלות את הפטור בשתי דרגות.

א. שמואלי: אני מוכן ללכת ולהאבק על תוספת.

א. רזיאל-צאנר: האם יש עוד סעיפים מתוך ההמלצות שהופעלו על-ידי המשרד?

א. שמואלי: היה ענין ההצטיינות של בתי-הספר העירוניים ורשות החינוך המקומית מטפלת בזה. אני ביקשתי לבדוק מה אפשר לבצע.

בענין שכר הלימוד המדורג לפנימיות - אם אנחנו נבצע המלצה זו כרוחה זה ענין של מאות מליוני לירות. אנחנו בודקים את ההצעה. הכינונו סולם חדש שבדעתנו להציע לאוצר, כאשר הדבר יהיה מעשי אוכל להביא לכאן את הפרטים. נתבקשנו לבדוק את הדבר וזה נעשה, אבל הבדיקה עוד לא נתנה הוצאה תקציבית.

היו"ר א. כץ: אני מודה לכולם.